

Cesar Millan

KAKO ODGAJITI
SREĆNOG PSA

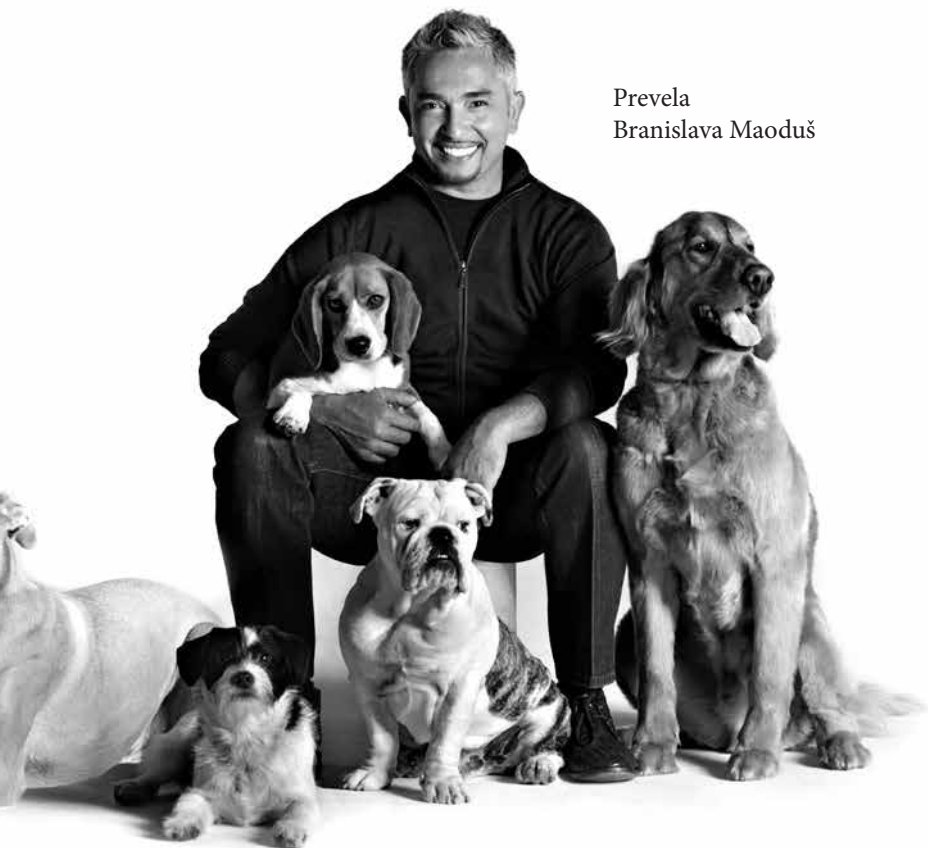

Cesar Millan

KAKO ODGAJITI SREĆNOG PSA

98 osnovnih saveta i tehnika

Prevela
Branislava Maoduš

 NATIONAL GEOGRAPHIC
WASHINGTON, D.C.

 izdavaštvo
vulkan
Beograd, 2014.

Sadržaj

UVOD . . . 7

KAKO DA ČITATE OVU KNJIGU . . . 13

POGLAVLJE PRVO . . . 17

Stanje psećeg uma

POGLAVLJE DRUGO . . . 31

Sezarevi zakoni pseće prirode

POGLAVLJE TREĆE . . . 49

Devet principa za uravnoteženog psa

POGLAVLJE ČETVRTO . . . 73

Praktične tehnike za svakog vođu čopora

POGLAVLJE PETO . . . 93

Ma, dobar je!

POGLAVLJE ŠESTO . . . 137

Odabir pravog psa

POGLAVLJE SEDMO . . . 163

Život se menja, vaš pas se menja i vi se menjate

POGLAVLJE OSMO . . . 181

Formula zadovoljenja potreba

POGLAVLJE DEVETO . . . 193

Učinite svog psa boljim, učinite svoj život boljim

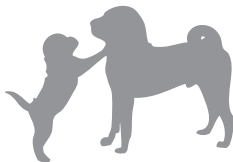
ZAHVALNICA . . . 205

ZAHVALNICE ZA FOTOGRAFIJE . . . 207

*Ovu knjigu posvećujem svim obožavaocima širom sveta.
Bez njihove podrške ne bih bio u stanju da ikoga savetujem.
Dugujem im zahvalnost zato što su otvorenog uma i, naravno,
njihovim psima, što prate svih devet sezona Šaptača psima.*

*Ovu knjigu posvećujem i Džahiri Dar i Kalvinu Milanu, jer
su uvek pored mene i putuju sa mnom po svetu – svuda gde je
naša pomoć potrebna. Moj čopor bez vas nije potpun.*

Hvala vam.

Uvod

Stojim na mekom pustinjском pesku, a đonovi mojih cipela sve više tonu u porozno pustinjско tlo. Pesak mi se nakuplja oko cipela poput cementa. Vrelo je, preko 40 stepeni. Neprijatno mi je i teško mi je da se krećem.

Dok gledam preko granice iz Sjedinjenih Američkih Država prema Meksiku, iznenada shvatam da u Sjedinjenim Državama živim duže nego što sam živeo u Meksiku. Prošlo je više od dvadeset dve godine otkako sam, 23. decembra 1990. godine, kao dvadesetogodišnjak, ilegalno prešao granicu iz Tihuane u San Isidro, južno od San Dijega u Kaliforniji.

Granica je tada bila sasvim drugačija. Bilo je manje zidova i manje pograničnih patrola, a pustinja se, tada mi se činilo, pružala u beskraj. Premda se mnogo toga oko mene promenilo, prepoznajem istu pustinju i doline kojima sam nedeljama lutao sam dok nisam bezbedno stigao u San Dijego. I dalje mogu da namirišem suvi vazduh i osetim pustoš terena na kom sam se krio među stenama i žbunjem da me ne bi uhvatili. To osećanje usamljenosti nikada me neće napustiti, a povratak je samo osnažio sećanja na to iskustvo. Dok gledam preko krajolika, pitam se kako sam uspeo. Tada sam imao jednostavan san, da dođem u

Sjedinjene Američke Države i postanem dreser pasa. Tada je to bio san, a sada je stvarnost. Ovaj put za mene predstavlja zatvaranje kruga.

Danas je 13. septembar 2012. godine i vratio sam se u San Isidro, na isto ono mesto na kom sam ilegalno prešao granicu. Samo što ovog puta nisam usamljeni i uplašeni imigrant, već čovek koji je ostvario svoj san. Ovde sam sa čitavom ekipom kamermana, fotografa i sa menadžerom produkcije Alegrom Piket. Nisam došao peške, nisam dolutao pustinjom, već sam se u udobnom terencu, rashlađenom klima-uređajem, dovezao sa televizijom *National Geographic*, koja snima dokumentarac o mom životu. Sve mi se čini nestvarnim i osećam veliku poniznost, gotovo da me je stid što neka televizijska kuća smatra da je moja životna priča dovoljno interesantna da želi da je podeli sa drugima.

Dok kamere snimaju, masa radoznalaca i obožavalaca počinje da se okuplja na nekoliko metara od nas. Čini se da me većina zna po imenu. Neki dovikuju na španskom *El Encantador de Perros* (što znači *Onaj koji opčinjava pse*, kako *Šaptača psima* zovu u Meksiku). Tokom pauza odlazim da porazgovaram s nekima od njih i dam poneki autogram. Raznovrsnost okupljenih je neverovatna i oslikava šarolikost poštovalaca TV emisije koja se prikazuje u preko sto zemalja sveta. Tu je jedna Kanadanka u šezdesetim godinama koja kaže da je pogledala svih 167 epizoda *Šaptača psima*; porodica iz Sijetla; gospodin iz Argentine koji kaže da je koristio neke moje savete u vezi sa psihologijom pasa u podizanju svoje dece; tu je i mlada porodica iz Londona, oni mi kažu da su pohađali moj seminar *Sezar Milan uživo* kada sam bio na turneji u martu 2010. godine.

Dok stojim na granici i slušam ove ljude, shvatam da, premda sam rođen i odrastao u Meksiku, a potom 2009. godine postao državljanin Sjedinjenih Američkih Država, ne pripadam nijednoj

Tamo je sve počelo: godina 2012, povratak na granicu blizu San Isidra, u Kaliforniji

zemlji definisanoj granicama, teritorijom niti jezikom. Pripadam svetskoj zajednici ljudi koji vole pse. To je moj čopor. Mesto mi je među njima... i njihovim psima. A postoji preko četiristo miliona pasa i preko milijardu ljudi u ovom globalnom čoporu. Moja uloga u ovoj ogromnoj zajednici je uloga vođe čopora.

To je privilegija koju shvatam veoma ozbiljno. Od mene se, kao vođe čopora, očekuje da pružim zaštitu i odredim pravac. Naravno, većina ljudi mi se obraća zato što traži odgovor na probleme svojih pasa. U svih devet sezona *Šaptača psima* pokazao sam tehnike kojima može da se popravi svaki oblik neprihvatljivog ponašanja svih rasa, i naišao sam na gotovo sve greške koje ljudi mogu da počine u odgoju psa. Ali sada mi je najvažnija uloga vođe čopora. Toliko je važna da sam nakon devet sezona odlučio da okončam *Šaptača psima* i započnem novi program, po imenu *Vođa čopora Sezara Milana*.

Šaptač psima je emisija posvećena rehabilitaciji, a *Vođa čopora* emisija o spasavanju. To je priča o napuštenima i o drugim šansama. To je priča o rehabilitaciji i smeštaju u odgovarajuću porodicu. Za mnoge pse u emisiji to je poslednja prilika. U ulozi vođe čopora pronalazim nove domove za ove neverovatne pse i dajem njihovim novim porodicama alat koji će im omogućiti da se staraju o njima. Na svetu je malo ljudi koji mogu da budu šaptači psima, ali svako može da bude vođa čopora.

Ovaj novi osećaj svrhe me je i nagnao da napišem ovu knjigu i pomognem ljudima da postanu vođe čopora na isti način na koji sam to i ja postao. Kada zastanem i razmislim, ovaj vodič nastaje već 22 godine. On kombinuje sve moje empirijsko znanje i poznavanje psihologije pasa i tehnika obuke u jednom tomu koji je veoma lako čitati.

Mnogo sam naučio od Džuniora, moje desne ruke

Ovde objašnjavam najvažnije aspekte razumevanja pasa kao *pasa*, a ne kao ljudi. Objašnjavam kako su hiljade godina evolucije, ljudskog upliva i genetske selekcije oblikovale naše pseće pratioce. Zatim istražujem ono što nazivam *zakonima pseće prirode* i objašnjavam kako oni utiču na ponašanje i razmišljanje pasa. U trećem poglavlju pronaći ćete devet suštinskih principa, koji predstavljaju kratke i jednostavne intuitivne alate koji će vam pomoći da odgojite zdravog, srećnog i uravnoteženog psa. Ovih principa i tehnika sam se pridržavao sa svojim čoporom, a koristim ih i u radu sa psima na rehabilitaciji. Naredna poglavlja pokrivaju važne lekcije i strategije za odabir pravog psa, prilagođavanje promenama u životu i korigovanje loših navika. Razlažem svaki problem ponaosob i nudim rešenja koja je veoma lako pratiti i primeniti.

Dalje, ispunio sam ove stranice onim što sam radeći sa psima naučio o ponašanju ljudi. O ovome će više biti reči u poslednjim poglavljima, u kojima ću sa vama podeliti inspirativne priče – među njima i svoju – o ljudima čije živote je ganuo i iz korena izmenio pseći pratilac. Prvi put ću s vama podeliti znanja koja sam stekao radeći sa ljudima kao što je Džilijan Majkls, lični životni trener i zvezda TV emisije *Najveći gubitnik*. Ovi ljudi su napravili korenite promene primenjujući zakone pseće prirode, suštinske principe i tehnike vođe čopora koje sam razvio tokom godina što sam proveo pomažući životinjama i ljudima da zajedno ostvare harmoniju.

I, naravno, u ovoj knjizi ćete upoznati pse... opsesivne, agresivne... humanizovane do granice nestabilnosti, i njihove vlasnike – ljude koji su zapravo i uzrok ovog problema – koji su morali da ih se odreknu ili da ih izoluju u kaveze ili stražnja dvorišta. Podeliću s vama priče iz nove emisije *Vođa čopora Sezara Milana*. Videćete kako su metode o kojima se u ovoj knjizi raspravlja pomogle svakom od ovih pasa da pronađu ravnotežu, ali i novi topli dom sa savršenom porodicom.

Kada pročitate *Kako odgajiti srećnog psa*, shvatićete da smo zajedno proputovali srcem i umom psa. Shvatićete kako funkcioniše um psa, kako naša energija utiče na ponašanje psa i naučićete kako da budete dobar vođa čopora svom psu.

A ako budem dobro obavljao svoj posao vođe čopora, naučićete da bolje sagledate izvor neravnoteže u vašem životu i, nadam se, da bolje zadovoljavate potrebe svog čopora.

Nadam se i verujem da će vam ova knjiga pružiti uvide koji će vam pomoći da poboljšate i obogatite odnos sa svojim psom, porodicom i zajednicom. Dobro došli u čopor.

KAKO DA ČITATE OVU KNJIGU

Pre nego što počnete da čitate, važno je da knjizi pristupite otvorenog uma. Svestan sam da koristim reči zbog kojih je većini ljudi nelagodno. Prema mom iskustvu, dve najčešće korišćene reči su *dominacija* i *kontrola*. Verujem da je nekim ljudima nelagodno zbog ovih izraza jer ih interpretiraju na negativan način. Želeo bih da objasnim zašto su one za mene neutralne, možda čak i pozitivne, a svakako neophodne.

Ljudi me često pitaju na šta mislim kada upotrebim ove reči. Čini se da u engleskom jeziku, a naročito u Sjedinjenim Američkim Državama, ove reči imaju negativnu konotaciju – niko ne voli da ga bračni drug ili šef preterano „kontroliše“, a koncept „dominacije“ podrazumeva potpunu pobedu i vlast nad neprijateljem.

Ja sa ovim rečima ne povezujem ništa od gore navedenog. Reč *dominacija* potiče od latinske reči *dominus*, što znači *gospodar*. Meni ova reč zvuči kao španska reč *maestro*, što prosto znači *učitelj*. U engleskom jeziku reč *maestro* često označava dirigenta – a to je mnogo prijatnija slika koja može da se poveže sa pojmom dominacija, jer se od dirigenta očekuje jedna od dve stvari koje se očekuju i od dominantnog psa u čoporu: da usmeri.

Druga reč koja se često pogrešno shvata je *kontrola*. Pod ovim podrazumevam čin započinjanja, menjanja i zaustavljanja tuđih akcija. Kada učitelji kažu učenicima da mogu da počnu da rade test ili da na kraju spuste olovke, to je kontrola. Kada saobraćajni policajac šalje automobile obilaznicom zbog nesreće – menja im pravac kretanja – i to je kontrola. U vezi sa psom, vi, čovek, trebalo bi da budete onaj koji određuje kada neka radnja započinje, kada se menja i kada staje. Ako pas donosi ove odluke, onda vi, sasvim jednostavno, nemate kontrolu. Da biste bili vođa čopora, morate imati kontrolu.

Ako ste u šetnji, a pas počne da vas vuče, preuzmite kontrolu tako što ćete promeniti pravac. Ako vaš pas pokazuje ponašanje kakvo ne želite, zaustavite ga. Ispravite ga. Pre nego što date psu nešto što želi – šetnju, hranu, vodu, pažnju – sačekajte da on pokaže mirno, pokorno ponašanje kakvo vi od njega želite. Želje psa se ne zadovoljavaju dok vi ne dozvolite i nikada na inicijativu psa.

Snažno verujem da je prihvatanje ovih reči – kontrola i dominacija – deo preobražaja u vođu čopora. Od ključnog je značaja da se na njih naviknete – u onom značenju koje ja imam na umu.

Kako ljudi mogu da imaju snažne negativne asocijacije na reči, intelektualni čin čitanja reči može da izazove emocionalnu reakciju – ponekad i defanzivnu – koja može da se ispreči razumevanju. Postavljam vam izazov da dok čitate ovu knjigu obratite pažnju na svoja osećanja i da zastanete kod reči zbog koje se osećate nelagodno. Podvucite je i razmislite zašto je ta reč izazvala takvu reakciju.

Pokušajte to sada da uradite sa rečima *kontrola* i *dominacija*. Šta vama znače ove reči? Da li bude pozitivna ili negativna osećanja? Šta je to u vezi sa svakom od njih što izaziva takvo osećanje? Pokušajte da za reči koje vas uznemiruju pronađete sinonime koji će vam biti prijatniji. Na primer, u mnogim ljudima reč *vrelina* budi negativna osećanja, ali reč *toplina* smatraju pozitivnijom

– užarena pustinja leti naspram kamina i voljene osobe pored vas na zimskoj prazničnoj zabavi.

Psima reči ne znače ništa. One su samo tonovi i spajanje zvuka. Ovo se odnosi i na imena koja im nadevamo. Psi komuniciraju energijom, a najbolje reaguju na nas kada smo smireni i samouvereni. Da bismo osvojili stanje smirenosti, najpre je potrebno da uspostavimo kontrolu nad našim ljudskim osećanjima, naročito nad onima koja vode do slabih energetske stanja kao što su sumnja, strah ili teskoba. Ako određene reči izazivaju ovakva stanja kod vas, onda je potrebno da neutrališete negativno prepoznavanjem onoga što izaziva takva osećanja u vama, otklanjanjem tih konotacija iz reči i/ili, ukoliko je potrebno, zamenom reči sinonimima koji za vas imaju neutralno značenje.

Znanje otklanja strah, a cilj ove knjige je da vam pruži mnogo znanja. Postizanje mira je, međutim, na vama. Ako radite sa mnom i čitate ovu knjigu otvorenog uma, onda ćete naučiti da postignete stanje smirenosti i instinktivno ćete znati kako da uravnotežite svog psa.

Stanje psećeg uma

Putovanje koje će vas odvesti u srećniji život sa vašim psom najbolje je započeti tako što ćemo pogledati život njegovim očima – bolje rečeno, omirisati svet njegovim nosom. Najpre morate pokušati da shvatite i prihvatite stanje psećeg uma.

Da li ste se ikada zapitali o čemu vaš pas razmišlja dok vas gleda? Izdajete mu naredbe kao što su „sedi“, „tišina“ ili „sidi s kauča“, i on ih izvršava ako je uravnotežen, ali šta se dešava u njegovom mozgu *dok* ih izvršava? Ne pitajte se više. Pseći mozak je čudesna stvar. Pruža mu informacije o svetu, govori mu šta s njima da radi i pomaže mu da shvati kako da udovolji vama, svom čoveku.

Psi žele da udovolje ljudima. Oni instinktivno znaju da su za njih ljudi od ključnog značaja i da će im gotovo svaka potreba biti zadovoljena ako se oslone na čoveka. Zato psi čine sve što je u njihovoj moći da zadovolje čoveka i njihov mozak je u skladu s tim i ustrojen.

Psi se čudesno lako prilagođavaju, ali ova potreba da udovolje može da bude dvosekli mač. Ako želite da se vaš pas ponaša

kao razmaženo dete, pas će se na kraju tako i ponašati, iako mu instinkti govore da se ponaša drugačije. Potreba da udovolje čini pse divnim ljubimcima i posvećenim pomoćnicima osobama s posebnim potrebama, ali zbog nje mogu upasti i u veliku nevolju. Kada psi pokušaju da se prilagode ljudskim željama koje su im neprirodne, postaju neuravnoteženi.

Razumevanje kako funkcioniše mozak vašeg psa može ne samo da vam pomogne da ga shvatite već može i da vam pomogne da budete bolji vođa čopora tako što ćete pružiti vašem psu ono što mu je potrebno da bi bio zdrav, srećan i uravnotežen.

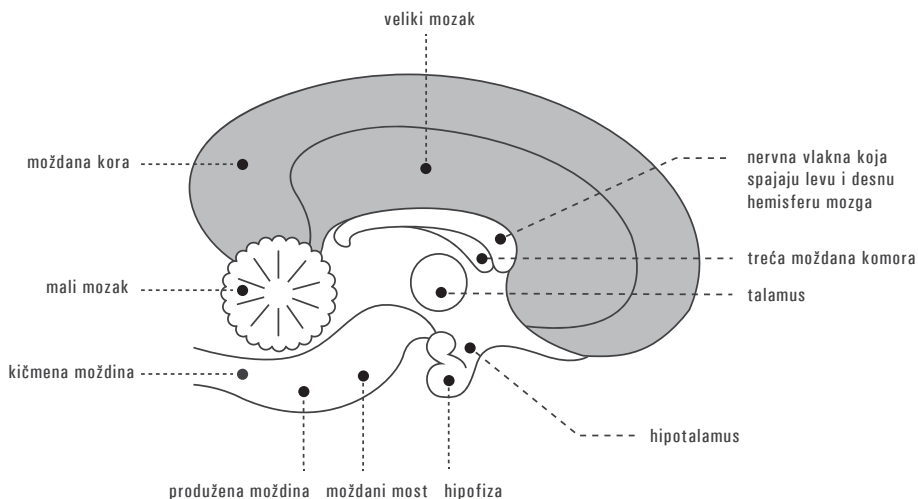
► **Mozak vašeg psa**

Psećem mozgu je potrebno mnogo goriva da bi funkcionisao. Premda mozak prosečnog psa ne iznosi ni jedan procenat njegove telesne težine, u njega odlazi preko dvadeset procenata krvi koju srce ispumpa.

Pseći mozak je odgovoran za tumačenje i reagovanje na sve informacije i signale koji mu stižu putem različitih senzornih stimulusa. Jednostavnije rečeno, mozak psa je poput auto-puta senzornih informacija. Pseća reakcija na ove signale je predodređena genetskim ustrojstvom. Ali to ne znači da će pas na isti stimulans svaki put pokazati istu reakciju.

Anatomija psećeg mozga slična je anatomiji mozga većine sisara. Veliki mozak kontroliše učenje, emocije i ponašanje. Mali mozak kontroliše mišiće, a moždano stablo povezuje periferni nervni sistem.

ANATOMIJA PSEĆEG MOZGA

► Instinkti i dresura

Druga mreža u mozgu, koja se naziva limbički sistem, smatra se oblašću koja upravlja opštim funkcijama pamćenja.

Pas vezu sa svetom oko sebe ostvaruje putem limbičkog sistema. Većina sistema obuke pasa zasniva se na prevazilaženju psećeg limbičkog sistema – nagrađivanjem za poslušnost i zanemarivanje instinkta ili kažnjavanjem psa zbog toga što je pratio instinktivne sklonosti.

Najčešće se obuka pasa danas zasniva na jednoj od dve škole: učenju zasnovanom na nagrađivanju ili učenju zasnovanom na kažnjavanju. U rehabilitacionom radu sa psima koristio sam oba ova metoda obuke i uvek predlažem da se koristi metod koji najviše odgovara vama i vašem psu. Umesto da primenjujem jedan

određeni metod ili formulu, uvek se trudim da prilagodim pristup u zavisnosti od jedinstvenih karakteristika psa preda mnom.

Obuka je primena tehnike. Držim predavanja u Centru za psihologiju pasa (CPS) koja pokrivaju najveći broj tehnika koje dreseri danas najčešće koriste, kao što je obuka uz pomoć klikera i obuka zasnovana na nagradi. Ljudi često napominju da ne koristim tehnike klikera u obuci, ali zvuk „tsk!“ koji proizvodim za vreme rehabilitacionog treninga isto je što i upotreba klikera. Povezuje zvuk sa određenim ponašanjem koje želim od psa. A koristio sam i nagrade da privolim plašljivog psa da se opusti pre početka sesije rehabilitacije.

Za vreme obuke u Centru za psihologiju pasa, često čujem kako dreseri diskutuju, čak se i svađaju, u vezi s tim koja je tehnika bolja za koju situaciju. Kada od mene zatraže mišljenje, uvek se vraćam osnovama: otkrij šta je određenom psu potrebno; usmeri sklonosti psa u zdrave aktivnosti; i pružaj jasno i nepokolebljivo vođstvo.

Nije važno da li koristite kliker, poslastice ili kaznu da biste postigli ponašanje kakvo želite, dok god je to ponašanje prirodno.

► Radite sa instinktima, a ne protiv njih

Danas ima mnogo problema sa psima zašto što ljudi potiskuju prirodnu funkciju limbičkog sistema kod pasa. Ključ uspešne obuke pasa je preusmeravanje prirodne energije i instinkta psa u ponašanje koje je prihvatljivo i za čoveka i za psa. Preusmeravanje umesto potiskivanja jedno je od mojih ključnih pravila. Uvek se trudim da negujem i gajim sve one posebne veštine određene rase i preusmerim prirodne sklonosti psa u zdrave aktivnosti.